

بسم الله الرحمن الرحيم

رجب و لیله الرغائب: فرصتی برای دعا و نیایش

به مناسبت فرارسیدن ماه رجب و لیله الرغائب

انگیزه‌سازی

کم نبودند افرادی که دعا و درخواستشان اجابت شده بود؛ آنان با خدای خود عهد بسته بودند و حق تعالی هم به وعده خویش عمل کرد؛ زیرا خلف وعده در شأن او نیست. چنان که در مورد خواص اولیا شنیده‌ایم که از مرگ خودشان خبر می‌دادند، بعضی از رزمندگان نیز محل، تاریخ و نحوه شهادتشان را به دوستان خود می‌گفتند و درست همان می‌شد؛ چرا که از استجاب دعایشان مطمئن بودند. عده‌ای دعایشان این بود که شهید مفقودالثر باشند؛ بعضی عهد می‌کردند در عملیات پیش رو جان سالم به در برند تا بتوانند در عملیات دیگری شرکت کنند و آن جا به شهادت برسند؛ گروهی از خدایشان می‌خواستند روز عاشورا، یا درحالی که مشغول نماز و عبادت هستند به شهادت برسند؛ بعضی هم‌نام‌ها و نشانی‌ها و طریقه شهادت خود را در خواب می‌دیدند و به خواص دوستان خود اعلام می‌کردند. بسیاری اکنون در میان رزمندگان و دوستان شهدا که هرکدام تعدادی از این شهدای بزرگوار و ارجمند را می‌شناسند. شهدایی که مطابق خواسته و گفته و پیش‌بینی‌شان جامه شهادت به تن کردند و به دیار شهدا شتافتند. برادرانی سفارش می‌کردند مثلاً جنازه مرا در فلان تاریخ به منزل ببر تا با مراسم عقد و عروسی همشیره‌ام برخورد نکند و سفارش‌هایی از این قبیل.^۱ این بزرگواران به خاطر مقام و جایگاه بالایی که داشتند، پیوسته آرزوی شهادت در سر داشتند؛ اما حال که فاصله ما با شهدا بسیار است، حداقل آرزویی که می‌توانیم کنیم این است که به جای آرزوهای دورودراز دنیایی، مانند شهدا از خدا چیزی بخواهیم که برایمان ماندگار باشد؛ دعای عاقبت‌به‌خیری، خیر دنیا و آخرت و از همه مهم‌تر، دعا برای ظهور امام‌زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف.

^۱ - جمعی از نویسندگان، دانشنامه دفاع مقدس و انقلاب اسلامی، ص ۱۶۸.

معرفت‌افزایی

ما همیشه و در همه حالات می‌توانیم دعا کنیم؛ فرقی نمی‌کند که در خلوت باشد یا در دل شلوغی‌های شهر، اما بعضی روزها و وقت‌ها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند؛ مانند دعا در ماه رجب؛ این ماه همانند ماه شعبان و ماه رمضان از ماه‌های بسیار بافضیلت است که در روایات اسلامی بر آن تأکید و توصیه شده به‌طوری‌که ماه رجب شهر الله الأصب - یعنی ماهی که رحمت خدا در آن بر بندگان سرازیر است - نامیده شده؛ پس شایسته است انسان‌های باایمان بسیار استغفار و توبه نمایند؛^۲ بنابراین یکی از ماه‌های بافضیلت که رحمت خدا بر بندگان سرازیر شده و زمان بسیار مناسبی برای دعا و نیایش با خدا است، ماه رجب است.

علاوه بر این، شب‌وروز جمعه نیز، از وقت‌های استجاب دعا است که فضیلت بسیار دارد و اعمال آن در کتب دعا و خصوصاً مفاتیح‌الجنان ذکر شده است؛ از جمله آن ادعیه، دعا‌های کامل و ندبه و سمات است. در حدیث از امام محمدباقر علیه‌السلام نقل شده است که فرموده‌اند: «همین که شب جمعه فرارسد خداوند (عزوجل) می‌فرماید: آیا دعاکننده‌ای هست که جوابش دهم؛ آیا درخواست‌کننده‌ای هست که عطا کنم او را؛ آیا استغفارکننده‌ای هست که بیمارزم او را؛ آیا توبه‌کننده‌ای هست که توبه‌اش را بپذیرم»؛^۳ بنابراین یکی از زمان‌های مناسب برای دعا، شب جمعه است؛ پس چه خوب است که قدر این فرصت‌ها را بدانیم در شب‌های جمعه ماه رجب، به دعا و نیایش با خدا بپردازیم. باتوجه‌به اینکه امسال، شروع ماه رجب، در روز پنج‌شنبه است؛ به همین خاطر شروع ماه رجب، مصادف شده است با ليله الرغائب؛ بنابراین در این متن ابتدا در مورد فضیلت ماه رجب و سپس در مورد ليله الرغائب، نکاتی تقدیم می‌گردد.

فضیلت ماه رجب

ماه رجب، ماه دعا و نیایش، توبه و استغفار است؛ در ماه رجب مناسبت‌های بسیار معنوی و مهمی پیش رو است؛ مانند ولادت امام علی علیه‌السلام در سیزدهم رجب و بعثت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌در

^۲ - بحار، ج ۹۷، ص ۳۹.

^۳ - رجائی، محمد رضا، ویژگی‌های دعا، ص ۱۰۳؛ الدعوات؛ قال الباقر علیه السلام: «إِنَّ اللَّهَ (عز و جل) يُحِبُّ مَنْ عَابَدَهُ الْمُؤْمِنِينَ كُلَّ دَعَاءٍ فَعَلَيْكُمْ بِاللَّعَاءِ فِي السَّحْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ فَإِنَّهَا سَاعَةٌ تَفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ تَقْسَمُ فِيهَا الْأَرْزَاقُ وَ تُقْضَى فِيهَا الْحَوَائِجُ الْعِظَامُ».

گنجینه محبت‌توا

بیست و هفتم این ماه؛ یکی دیگر از مناسبت‌های ماه رجب، ليله الرغائب است؛ اولین شب جمعه ماه رجب، ليله الرغائب نامیده شده است که به دعا، نیایش و رازونیا با خدا توصیه شده است. رجب، ماه خداست؛ این ماه، به خاطر فضیلتی که دارد، اعمال بسیاری برای آن ذکر شده است؛ در این ماه پر برکت باید خود را در دریای زلالش بشوییم تا پاک شویم. هر کس یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد، موجب خشنودی خدا می‌شود و غضب الهی از او دور می‌گردد و دری از درهای جهنم بر روی او بسته می‌شود. اعمال ماه‌های رجب و شعبان، جهت آماده ساختن روح برای شرکت در میهمانی ماه مبارک رمضان است. برای درک عظمت ماه رمضان باید از قبل خود را آماده نماییم. ماه رجب، ماه استغفار است. پس در این ماه بسیار طلب آمرزش کنید که خدا آمرزنده و مهربان است.^۴

معنای ليله الرغائب

ماه رجب، ماه رحمت الهی است، هر کس در این ماه حاجتی نزد خداوند داشته باشد، خداوند به او عطا می‌کند؛ در حدیث قدسی آمده است که «ماه (رجب)، ماه من؛ بنده، بنده من و رحمت، رحمت من است؛ هر که در این ماه مرا بخواند، اجابتش کنم و هر که حاجت آورد، عطایش کنم»؛^۵ بنابراین شایسته است از این فرصت استفاده کرده و در این ماه، به دعا و نیایش با پروردگار متعال پردازیم. هرچند دعا مقید به زمان خاصی نیست، اما به دلیل شرافت بعضی وقت‌ها و مکان‌ها، دعا در این حالت‌ها بیشتر در معرض اجابت قرار دارد؛ یکی از زمان‌هایی که دعا در آن سفارش شده است، اولین شب جمعه ماه رجب است که به آن، ليله الرغائب گفته می‌شود.

«رغائب» جمع «رغیبه» است؛ «رغیبه» به معنای عطای بسیار به جهت مطلوب بودن و یا به جهت زیادی و وسعت آن است و گاه به معنای ثواب عظیم نیز بکار می‌رود؛ دلیل نام‌گذاری ليله الرغائب این است که خداوند در این شب به هرآن که بخوهد، بسیار عطا می‌نماید؛ در سال‌های اخیر، ليله الرغائب به شب آرزوها معروف و مشهور شده است که نام‌گذاری مناسبی به نظر نمی‌رسد.^۶

^۴ - مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، مدیریت عمومی ، ص ۵۴۷-۵۴۸.

^۵ - ربانی، هادی، آینه یادها، ص ۱۸۱؛ إقبال الأعمال، ج ۳، ص ۱۷۴.

^۶ - ژبان، فاطمه، مقاله بررسی و داوری ادله بی اعتباری روایت ليله الرغائب.

لیله الرغائب در میان عموم مردم به شب آرزوها شهرت یافته و تقریباً همه عوام و بسیاری از خواص شب جمعه نخست ماه رجب را به شب آرزوها می‌شناسند؛ باین حال در توضیح شب آرزوها نیز اغلب به شب بیان و درخواست آرزوهای مقدس و دینی از درگاه خدای کریم اشاره می‌شود که در حقیقت درخواست و دعاست نه آرزو؛ هر فردی به‌قدر معرفت خود آرزویی مقدس را در قالب حاجت و خواسته‌ای از خدای رحیم می‌طلبد. دلیل تفاوت میان نام «آرزو» با طلب درخواست و دعا چنین است: در آموزه‌های دینی چندان مجال و تشویقی برای آرزوکردن و آرزو پروری در نظر گرفته نشده است؛ بلکه چیزی که در دین مطرح شده این است که دین عرصه عمل و دعا است؛ بشر به‌حکم ذات خود به طور طبیعی و عادی به آرزو روی می‌آورد و اغلب در معرض آن است که در آرزو زیاده‌روی کرده به آرزوهای طولانی کشیده شود حال آنکه آموزه‌های دینی بر کنترل آرزوهای بلند و خیال‌پردازی و عدم ابتلای انسان به آرزوهای طولانی و غیرواقعی تشویق می‌کنند.^۷

بنابراین، باتوجه‌به اینکه لیله الرغائب، شبی است که خداوند به هر کس که بخواهد، عطای بسیاری می‌دهد و از طرف دیگر آرزوهای طولانی و دنیایی نیز که «طول اَمَل» نامیده می‌شود، در دین جایگاه خوبی ندارد، پس نیکو است در این شب دعا، به رازونیا با خدا پرداخته و برای خیر دنیا و آخرت خود و دیگران و از همه مهم‌تر برای تعجیل در فرج ظهور امام عصر عجل‌الله تعالی فرجه دعا کنیم.

رفتارسازی

- حال که معنای دقیق‌تر لیله الرغائب را دانستیم، موارد زیر به‌عنوان راهکار پیشنهاد می‌گردد:
۱. در این شب، به طور ویژه برای ظهور امام عصر عجل‌الله تعالی فرجه دعا کنیم، طوری که اولویت اول و دعای اصلی ما ظهور حضرت باشد.
  ۲. دعای ۱۴ صحیفه سجادیه برای ستم و ستم‌دیده یا دعای توسل در این فرصت خوب خوانده شود.
  ۳. نسبت به دیگران حس خیرخواهی داشته و برای دوستان و آشنایان هم دعا کنیم؛ حتی اگر با مؤمنی کدورت داریم، کدورت‌ها را کنار گذاشته و برای آنان نیز دعا کنیم.

^۷ - طیب حسینی، سید محمود، مقاله بررسی اعتبار روایت لیله الرغائب و تحقیق در معنای رغائب.

- در این شب آرزوها اگر می‌توانیم آرزوی دیگران را برآورده کنیم؛ مانند جمع کرد پول توسط اهالی محل جهت آزاد کردن زندانی‌های مالی، برآورده کردن آرزوی برادر یا خواهر.
۴. همان‌طور که برای دنیای خود دعا می‌کنیم، برای سعادت در آخرت نیز دعا کنیم.
۵. از آرزوهای طولانی بپرهیزیم.
۶. برای رسیدن به دعاهايمان، خود نیز تلاش کنیم.

#جوان

#کنجینه

#تربیت_اخلاق

#تربیت_دینی

